

Onderwerp / Titel: De Doop als Twistpunt

Student : Herman de Groot
Email : mhmail@hetnet.nl
Programma : Diploma Bijbelse Studies

De Doop als Twistpunt

Inhoud

<u>Hoofdstuk</u>	<u>Pagina</u>
Introductie	3
Jezus Christus	4
Paulus	6
Het Onderwijs van de Twaalf Apostelen	9
Aurelius Augustinus	10
Menno Simons	12
Maarten Luther	15
De Rooms Katholieke Kerk	18
William Booth	21
Derek Prince	23
Torben Söndergaard	25
Eindconclusie	27

Foto. Koperen doopvont uit 1527. Deze doopvont is te bewonderen in de Walburgiskerk te Zutphen. De fotograaf ben ik zelf.

Introductie

Ik ben opgegroeid in de Nederlands Hervormde kerk. Binnen de Nederlands Hervormde kerk is het gebruikelijk dat je als baby wordt gedoopt. Als kind en als tiener kende ik ook alleen deze vormen van dopen.

Dit veranderde toen ik verkering kreeg met mijn huidige echtgenote. Ik was inmiddels 22 jaar. Haar vader was voorganger in een Evangeliegemeente. Al snel was ik getuige van een doopdienst die daar plaatsvond. Ik vond dat erg bijzonder om mee te maken.

Waar in de Protestantse doopdienst de dominee op plechtige wijze tegen de baby zegt “Ik doop in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest” waarbij iedere keer een handjevol water op het voorhoofd wordt gelegd en vaak, tot vertedering van de hele kerkgemeente, de baby begint te huilen, zag ik hetzelfde gebeuren in een Evangeliegemeente. Met dit verschil dat het hier om een volwassene ging die helemaal onder water ging. En dat drie keer. En er was een emotionele getuigenis vooraf.

Wat ik echter vooral aan die dag heb onthouden is dat er een mevrouw naar me toe kwam. Ze zei het volgende tegen me; “Kinderen beseffen niet wat er met ze gebeurt. Zij kunnen er ook niet voor kiezen. Als je volwassen bent kun je pas deze keuze voor de Heer maken”. Zo, die zat! Ze had me even goed vertelt dat ik het onmogelijk goed kon hebben.

En daar hebben we de kern van de zaak. Want, stel je voor dat ik zo onder de indruk was geweest van deze doopdienst dat ik me ook zou willen laten dopen, dan was dat nu voorlopig wel de nek omgedraaid. Want ik zou me natuurlijk niet laten dopen voor haar. Dopen is een zaak tussen Jezus Christus en mij (Handelingen 8 : 36, 37). Het was het begin van een zoektocht van enige jaren, totdat ik hiermee in het reine kwam met de Heer zelf. Uiteindelijk zou ik me laten dopen, als bevestiging van wat mijn ouders voor me hebben gedaan.

Helaas is de doop het middelpunt geweest en is de doop nog steeds het middelpunt van zoveel nare discussies. Ik heb dat zelf ook moeten aanschouwen en de sociale media staat er vol mee. Aangezien ik historisch geïnteresseerd ben, was ik geïnteresseerd wat nou de achtergrond van al deze discussies zijn. Ik heb een aantal werken van een aantal personages in de kerkgeschiedenis gelezen (tot aan Torben Söndergaard aan toe). Daarnaast heb ik van alles over Jezus Christus en Paulus en de brieven van Paulus gelezen. Dit alles toegespitst op de doop.

Per hoofdstuk heb ik een personage of een belangrijk werk uiteengezet, compleet met citaten, die ik dan weer toelicht. Dit alles in chronologische volgorde van de geschiedenis. Mijn doel hiermee is enig inzicht te geven van de achtergrond van de schrijver en zijn denkrichting. Hiermee neem ik in acht dat de Here Jezus Christus Heer is en dat Paulus een van de apostelen is. Wat ik over deze personen beschouw in de Bijbel, is niet bedoeld als tekstkritiek.

Als we wat meer over elkaar weten, zouden we elkaar misschien iets minder veroordelen. Laten we één zijn in de Heer (Johannes 17 : 20, 21).

Hoofdstuk 1 – Jezus Christus

Wat kunnen we leren van onze Heer Jezus Christus als het gaat om de doop? Mijns inziens behoorlijk veel. Terwijl ik dit schrijf, besef ik dat ik de Schrift aan het interpreteren ben. U als lezer kunt het geheel compleet anders zien. Het is niet de bedoeling om een revolutionaire zienswijze te poneren. Ik probeer oprecht te zijn.

Ik ben als volgt te werk gegaan. Ik heb alle vier de Evangelieën doorgenomen op het onderwerp ‘doop’. En hiermee bedoel ik dat waar het daadwerkelijk aanwezig is, maar ook, waar het mijns inziens, volgens de huidige maatstaven, aanwezig zou horen te zijn. Er staan namelijk een aantal passages in de Evangelieën waar de doop niet wordt genoemd waar dit mijns inziens wel logisch zou hebben geleken. Dit zal ik verderop aanstippen.

De doop door Johannes (Mattheus 3 : 13 – 17, Markus 1 : 9 – 11, Lukas 3 : 21 – 23). De volgorde is nagenoeg hetzelfde. Johannes de Doper, de neef van Jezus, doopt Jezus op eigen bevel in de Jordaan. Dan komt de Heilige Geest in de vorm van een duif neerdalen. En er komt een stem uit de hemel, zeggende “*U bent mijn geliefde Zoon, in U heb ik mijn welbehagen*”. (Lucas 3 : 23).

Daarna valt er steeds weer te lezen dat Jezus, vol van de Heilige Geest, de woestijn in trekt. (Mattheus 4 : 1, Markus: 1 : 12, Lukas 4 : 1) Hier werd Hij veertig dagen verleid door satan, maar Hij weerstond de verleidingen (Mattheus 4 : 2 – 11, Markus : 1 : 13, Lukas 4 : 2 – 13).

Daarna begon Hij Zijn discipelen te roepen en begon Zijn echte bediening. Vanaf Lukas 4 : 14 is heel goed te lezen hoe dat allemaal te werk is gegaan. Hij begon te spreken in de synagogen, Hij begon zelfs te genezen en Hij begon discipelen om Zich heen te verzamelen.

Dit gebeurde allemaal, in deze volgorde, *nadat* Hij was gedoopt door Johannes de Doper in de Jordaan.

Dan komt de vraag; wat weten we over de doopbediening van de Here Jezus zelf?

In de Evangelieën Matheus, Markus en Lukas wordt daar helemaal niet over gesproken. Om een voorbeeld te geven: Bij de uitzending van de Twaalf (Mattheus 10 : 1 – 15, Markus 6 : 7 – 13, Lukas 9 : 1 – 6) geeft Jezus allemaal opdrachten mee, maar Hij geeft Zijn discipelen niet de opdracht om bekeerlingen te dopen.

Dit geldt eveneens bij de uitzending van de Zeventig (Lukas 10 : 1 – 20).

De enige echte concrete verwijzing dat er sprake was van een doopbediening bij Zijn discipelen is Johannes 4 : 1 – 2.

Er bestaan ook verschillende interpretaties van Johannes 3 : 5. Een opvatting is dat ‘water’ staat voor het ondergaan van de waterdoop. Hier zitten echter ook weer mitsen en maren aan. Hoe kon Jezus immers akkoord gaan met het behoud gaan met de misdadiger aan het kruis op Golgotha (Lukas 23 : 42 – 43)? Water is echter ook een symbool van reiniging, een innerlijke zuivering door de kracht van de Heilige Geest. (1)

De zendingsoopdracht van Jezus Christus. Vlak voor Zijn hemelvaart gaf Jezus Christus Zijn beroemde zendingsoopdracht aan Zijn twaalf discipelen. Deze zendingsoopdracht staat in de verschillende Evangelieën en Handelingen net wat anders weergegeven en is daardoor best wel een bron van verwarring en, helaas, een onderwerp van twist geworden.

Om enige helderheid proberen te scheppen, zet ik de verschillende teksten onder elkaar. We kunnen dan zien wat de overeenkomsten en de eventuele ogenschijnlijke verschillen zijn. Ik ga er vanuit de ene tekst de andere tekst ondersteunt, niet dat de ene tekst de andere tekst tegensprekt. Het is meer een kwestie van het goed willen en kunnen begrijpen van de Schrift.

In Mattheus 28 : 19 lezen we *“Ga dan heen, onderwijs al de volken, hen dopen in de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest, hun lerend alles wat Ik u geboden heb, in acht te nemen”*.

In Markus 16 : 15 – 18 lezen we *“Ga in heel de wereld, predik het evangelie aan alle schepselen. Wie geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, maar wie niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden. En hen die geloofd zullen hebben, zullen deze tekenen volgen: in Mijn Naam zullen zij demonen uitdrijven; in vreemde talen zullen zij spreken; slangen zullen zij oppakken; en als zij iets dodelijks zullen drinken zal het hen beslist niet schaden; op zieken zullen zij de handen legen en zij zullen gezond worden”*.

In Lukas 24 : 46 – 49 lezen we *“En Hij zei tegen hen ‘Zo staat er geschreven en zo moest de Christus lijden en uit de doden opstaan uit de derde dag. En in Zijn Naam moet onder alle volken bekering en vergeving van zonden gepredikt worden, te beginnen bij Jeruzalem. En u bent van deze dingen getuigen. En zie, ik zend de belofte van Mijn Vader op u; maar blijft u in de stad Jeruzalem totdat u met kracht uit de hoogte bekleed zult worden”*.

Omdat Lukas ook de auteur is van Handelingen, citeer ik eerst Handelingen 1 : 8 *“maar u zult de kracht van de Heilige Geest ontvangen, Die over u komen zal, en u zult Mijn getuigen zijn, zowel in Jeruzalem als in heel Judea en Samaria en tot aan het uiterste van de aarde”*.

Wat betreft het Evangelie van Johannes, ik kan hierin geen zendingsoopdracht ontdekken.

Wat mij opvalt is dat de zendingsoopdracht in Mattheus heel beknopt is geformuleerd. Alles staat erin.

In Markus staat ook alles erin, maar er worden ook consequenties geformuleerd. Als je geloofd en gedoopt zal zijn, zal je zalig worden, als niet geloofd, zal je verdoemd worden. Daarnaast zijn er ook nog verschillende tekenen ter herkenning aan hen die geloven (overigens staat er niet bij dat je, om die eigenschappen te bezitten, gedoopt moet zijn).

In het Lukas Evangelie en Handelingen wordt gesproken over de volgorde waarop de verkondiging plaats gaat vinden (*“zowel in Jeruzalem als in het Judea en Samaria en tot aan het uiterste van de aarde”* staat er in Handelingen 1 : 8). Maar niet onbelangrijk, ze zouden de kracht van de Heilige Geest ontvangen.

Wat opvalt, is dat in zowel het Lukas evangelie als in Handelingen bij de zendingsoopdracht niets wordt gezegd over de doop.

Korte eindconclusie. Ik heb een beknopte studie gehouden in de Evangelieën en het begin van Handelingen om meer te weten te komen wat Jezus Christus nou precies leerde over de doop. Ik probeerde dit te achterhalen door te lezen over wat Hij vertelde over de doop, maar ook door Zijn eigen levenswandel hieromtrent te achterhalen.

Ik kwam er achter Hij soms juist niet doopte (of het niet liet doen) waar ik het wel zou verwachten. Misschien omdat mij dat nu eenmaal door de jaren heen zo geleerd is. Aan de andere kant is er weer de verwarring rondom de zendingsoopdracht. De teksten willen nogal eens verschillen. Dat kan ook te maken hebben met het doel waartoe de verschillende Evangelieën geschreven zijn.

(1) <https://www.gotquestions.org/Nederlands/Johannes-3-5-doop.html>

Hoofdstuk 2 – Paulus

De apostel Paulus kunnen we eigenlijk beschouwen als de eerste grote leraar over de Bijbelse boodschap. Onvermoeibaar heeft hij lopend en per boot reizen ondernomen om binnen het gigantische Romeinse rijk het goede nieuws over het koninkrijk van Jezus Christus te verkondigen. Dat dit niet altijd zonder slag of stoot ging, vertelt hij zelf in 2 Korinthe 11 : 23 – 29.

Wat Paulus ons leert over de doop. Er staan behoorlijk veel belevenissen van Paulus rondom Paulus rondom de doop in het boek Handelingen en hij heeft ook behoorlijk veel over de doop vertelt in zijn brieven. In dit hoofdstuk zal ik proberen hier een helder geheel over weer te geven.

De bekering van Saulus. Saulus krijgt volmacht om de Christenen in Damascus te vervolgen, maar Hij krijgt onderweg een bijzondere ontmoeting met Jezus Christus en wordt blind (vers 3 – 9).

En zekere Ananias krijgt opdracht om Saulus op te vangen, voor hem te bidden en hem zelfs te dopen. Dit doet Ananias.

We lezen in Handelingen 9 : 17 – 19 het volgende: Eerst werd er bij Saulus de handen opgelegd en gebeden dat hij weer kan zien. Ananias zegt hierbij *“Saul, broeder, de Heere heeft mij gezonden, namelijk Jezus, Die u verschenen is op de weg waarlangs u gekomen bent, opdat u weer ziende zou worden en met de heilige Geest vervuld zou worden”*.

Ananias bidt hier dus voor twee dingen:

1. Dat Saulus weer zou kunnen zien.
2. Dat Saulus met de Heilige Geest vervuld zou worden.

Vervolgens staat er in vers 18 *“En meteen vielen hem als het ware schellen van de ogen, en onmiddellijk werd hij weer ziende, en hij stond op en werd gedoopt”*.

In vers 19 lezen we *“En toen hij voedsel genomen had, sterkte hij aan”*.

We lezen hier dus dat er wat bijzonders gebeurde nadat Saulus de handen werd opgelegd. Zijn lichamelijke blindheid was voorbij en zijn geestelijke blindheid was voorbij. Hij was vervuld van de Heilige Geest. De doop zelf bewerkstelligde in die zin niets. Het was een daad van gehoorzaamheid.

We hadden al gezien dat Jezus na Zijn doop wel vervuld werd door de Heilige Geest. Er is dus geen vaststaande wet voor, God is soeverein.

Vanaf Handelingen 9 : 20 tot aan zijn dood toe begint Paulus (vanaf dan heet Saulus zo) te prediken over het Evangelie van Jezus Christus. Zijn persoonlijke ontmoeting met Jezus Christus heeft hem diep geraakt, dat valt meerdere malen in zijn brieven terug te lezen.

Regelmatig lezen we dat er mensen tot geloof komen. Opvallend is echter dat er niet wordt beschreven dat deze mensen worden gedoopt.

In Handelingen 13 : 4 – 12 bevindt Paulus zich op Cyprus. In Handelingen 13 : 13 – 47 bevindt Paulus zich in Antiochië. In Handelingen 14 : 1 – 4 bevindt Paulus zich in Ikonium.

Tijdens al deze momenten, waarop er mensen tot geloof komen, wordt er nergens gesproken over hantering van de doop. Er moet hierbij wel de kanttekening worden gemaakt dat het Paulus en de zijnen ook regelmatig zeer moeilijk werd gemaakt om hun werk af te maken. Misschien kwamen ze er niet altijd aan toe om te dopen.

Zo lezen we in Handelingen 13 : 45 *“Maar toen de Joden de menigten zagen, werden zij met afgunst vervuld en spraken tegen wat er door Paulus gezegd werd; spraken niet alleen tegen, maar lasterden ook”* (dit was in Antiochië).

Tenslotte lezen we in Handelingen 14 : 2 *“Maar de Joden die ongehoorzaam waren, wekten in de zielen van de heidenen onrust en verbittering tegen de broeders”* (dit was in Ikonium).

Toch, op Cyprus was er sprake van een stadhouder die tot geloof kwam. Hij had alle macht en controle. (Handeling 13 : 12).

Eens was Paulus alleen in Athene (Handelingen 17 : 15 – 34). Hij raakte in gesprek met wijsgeren over Jezus Christus Handelingen 17 : 18. Ze namen hem om die reden mee naar de Aeropagus.

De Aeropagus is een 115 meter hoge heuvel in Athene. Op deze berg werd de rechtspraak gehouden over zware misdrijven en over het invoeren van nieuwe godsdiensten. Daarom namen ze Paulus hier naartoe. (1)

Paulus haakte in op een grafschrift, getiteld 'Aan een onbekende god'. Hij gaf aan dat ze deze God al dienden zonder Hem te kennen. Hij vertelde over wie die God nou eigenlijk is. Volgens vers 32 was de reactie behoorlijk lauw. Toch sloten zich enkelen bij Paulus aan, volgens vers 34. Toch staat er niets vermeld over een doop.

Hoe was de houding van Paulus eigenlijk tegenover de doop? Vertelt hij hier iets over in zijn brieven? In 1 Korinthe 1 : 10 – 17 gaat hij in op de verdeeldheid die er destijds heerste in de gemeente van Korinthe. Als we 1 korinthe 1 : 12 lezen, moeten we wel tot de conclusie komen dat hij helemaal niets van dergelijke partijchap moet hebben.

Hij vertelt hier echter ook nog iets over wie hij allemaal heeft gedoopt, waarschijnlijk binnen de Korinthe gemeente. Dat zijn er nog verrassend weinig. In vers 17 geeft hij aan dat Christus hem niet heeft gezonden om te dopen, maar om het Evangelie te verkondigen.

Heeft Paulus dan helemaal nagelaten om bekeerlingen te dopen? Dat bepaald niet! Zo lezen we in Handelingen 16 : 14 – 15 dat Lydia de Purperverkoopster en haar huisgenoten door Paulus werd gedoopt. Ook de gevangenebewaarder met zijn gezin werd door Paulus en Silas gedoopt (Handelingen 16 : 30 – 33).

In Handelingen 19 : 1 – 7 lezen we over ongeveer 12 discipelen, die de doop van Johannes hadden ontvangen. Van Paulus ontvingen zij de doop van Jezus Christus en daarna werd hun de handen opgelegd. Ze ontvingen de Heilige Geest en ze begonnen te profeteren.

De brieven van Paulus. Paulus heeft veel brieven geschreven. Hij heeft ook over heel veel onderwerpen geschreven. De doop was een van die onderwerpen. In dit hoofdstuk ga ik proberen iets te vertellen over wat hij in de brieven heeft willen vertellen over de doop.

Om te beginnen zoom ik in op Romeinen 6 : 1 – 14. In hoofdstuk 5 kunnen we lezen dat Jezus Christus de nieuwe Adam is, met dit verschil dat door de zonde van de eerste mens de dood binnen is gekomen, maar door de verzoeningsdood van Jezus Christus het eeuwige leven is gekomen. Een schitterend sleutelvers is Romeinen 5 : 21!

In Romeinen 6 waarschuwt Paulus ons dat dit niet betekent dat we maar zo wat raak kunnen zondigen. Zo van "we hebben toch wel vergeving gekregen" (Romeinen 6 : 1 – 2). "Want", zo zegt Paulus, "als we met Christus gedoopt zijn, zijn we met Hem begraven door die dood en weer opgewekt in de heerlijkheid van God de Vader, zodat wij ook een nieuw leven zouden beginnen" (Romeinen 6 : 3 – 4).

Paulus doet in dit hele gedeelte een krachtig appèl op onze manier van leven. Zie bijvoorbeeld vers 8 en 12. Tegelijkertijd laat hij ons weten dat wij dood voor de zonde zijn, omdat Christus uit de dood is herrezen (zie bijvoorbeeld vers 10 en 11).

1 Korinthe 15 : 29 is een moeilijke tekst. Er staat namelijk het volgende “*Wat zullen anders zij doen die voor de doden gedoopt worden, als de doden helemaal niet opgewekt worden? Waarom worden zij dan nog voor de doden gedoopt?*”

Deze tekst is op vele manieren uitgelegd. Het voert hier te ver om er hier helemaal op in te gaan. Wat ik nu doe, is vertellen waarom dit vers er staat. Volgens mij staat dit vers er namelijk om iets uit te leggen. Paulus noemt deze praktijk als het ware als voorbeeld. Hij zegt hier niet dat hij de doop voor de doden zelf praktiseert. Hij heeft het namelijk over *zij*. Het zijn andere mensen die voor de doden gedoopt worden. En het wordt verder nergens meer benoemd in de geschriften van het Nieuwe Testament.

Als gevangene in de Heer (hij zit letterlijk in de gevangenis) roept Paulus de gemeente in Efeze in Efeze 4 : 1 – 5 op om de eenheid te bewaren. In vers 5 spreekt hij over één Heere, één geloof en één doop. De fundamenten moeten in orde zijn.

In Kolosenzen 2 : 11 – 13 spreekt Paulus op een bijzondere manier over de doop, die bij mij enige verwarring bracht. In vers 11 valt namelijk het volgende te lezen “*In Hem bent u ook besneden met een besnijdenis die niet met handen plaatsvindt, door het uittrekken van het lichaam van de zonden van het vlees, door de besnijdenis van Christus*”.

Er vindt dus een geestelijke besnijdenis plaats doordat ons van onze zonden ontdoet. Althans, zo lees ik het.

Dan vers 12 “*U bent immers met Hem begraven in de doop, waarin u ook met Hem bent opgewekt, door het geloof van de werking van God, Die Hem uit de doden heeft opgewekt*”.

Het woordje *immers* betekent dat de vorige zin het vervolg is van deze zin. Wij zijn met Jezus Christus begraven en opgewekt, *door het geloof van de werking van God, Die Hem uit de doden heeft opgewekt*.

Tot slot vers 13 “*En Hij heeft u, toen u dood was in de overtredingen en het onbesneden zijn van uw vlees, samen met Hem levend gemaakt door u al uw overtredingen te vergeven*”.

Wij zijn samen met Jezus Christus gestorven en weer opgestaan. Dit wordt schitterend gesymboliseerd met de doop. Hierdoor zijn wij vergeven van zonden. Christus heeft alle zondenlast gedragen.

Het bijzondere is dat Paulus hier over een besnijdenis spreekt. Echter, het gaat hier niet over de besnijdenis rondom het verbond van Abraham. Paulus schrijft in vers 11 dat het om een geestelijke besnijdenis gaat, de besnijdenis van Christus. En dat is die begrafenis met Hem in de dood en het vervolgens weer met Hem opstaan ten eeuwige leven, waarbij we zondenvrij mogen zijn.

Korte eindconclusie. Ik heb geprobeerd een zo beknopt mogelijke studie te houden over de apostel Paulus en zijn visie op de doop. Dit heb ik gedaan door zijn eigen levensloop te bestuderen in het boek Handelingen en de brieven die hij heeft geschreven aan de diverse gemeentes te bestuderen.

De dingen die hij heeft gezegd is niet altijd eenvoudig te volgen en zeker niet altijd eenvoudig in een aantal zinnen te verklaren. Ik heb echter bewust zo min mogelijk literatuur gebruikt (eigenlijk maar twee keer, plus een concordantie). Ik wil het houden bij een zuiver onderzoek, zonder een gekleurde visie van anderen. Dit geldt overigens ook voor het hoofdstuk over Jezus Christus.

Hoofdstuk 3 – Het Onderwijs van de Twaalf Apostelen

Het Onderwijs van de Twaalf Apostelen, ook wel Didachè genoemd (1), is een heel oud Christelijk geschrift. Het geschrift wordt gedateerd op het begin van de 2e eeuw. Men heeft hierbij naar een aantal elementen in de tekst gekeken. Ik noem er een aantal:

- De Christenen bezoeken nog steeds de synagoge. De relatie kerk en synagoge is er dus nog steeds.
- De geschriften van het Nieuwe Testament spelen nog geen gezaghebbende rol. Er wordt hoogstens gesproken over ‘De Heer heeft bevolen in Zijn Evangelie’ of ‘De Heer heeft gesproken’.
- Jezus wordt hier knecht genoemd. Dit heeft niet lang geduurd in de kerkgeschiedenis. (2)

Men vermoedt dat de brief afkomstig is uit Syrië, uit de gebieden ten oosten van Antiochië, omstreeks 125. Bij warm weer staan de beken droog en is er weinig doopwater. (3) Hier kom ik later op terug.

Het is best wel een bijzonder geschrift; kerkvader Athanasius rekende het tot de canon van het Nieuwe Testament, evenals Clemens van Alexandrië. (4)

Lange tijd is dit geschrift verloren gewaand, maar in de 19^e eeuw is het weer teruggevonden. (5)

In het Onderwijs van de Twaalf Apostelen lezen we het volgende over de doop *“U moet als volgt dopen: Nadat u al het bovenstaande hebt gezegd (6), doop in de naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest, met stromend water. Indien het niet mogelijk is met koud water, dan met warm. Indien u geen van beide ter beschikking hebt, giet dan drie maal water over het hoofd in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest”* (7)

“De geen die de doop verricht, moet voor de doop vasten. De dopeling, en zo mogelijk enige anderen, moeten ook vasten. Wat de dopeling betreft, u moet hem opdragen dit een of twee dagen te doen”. (8)

De doop was dus behoorlijk praktisch! *“Als er bijna geen water is, mag er ook wel worden besprenkeld”*, zo werd er geredeneerd. Gezien de tucht oproep voorafgaand aan de omschrijving van hoe het sacrament van de doop bediend moet worden en het voorschrift om voorafgaand te vasten, werd de geestelijke waarde er achter blijkbaar belangrijker gevonden.

Met betrekking tot het heilig avondmaal lezen we het volgende *“Laten slechts de gedoopten in de naam des Heren eten en drinken van het Avondmaal. Daarover heeft de Heer gesproken: ‘Geeft het heilige niet aan de honden’”*. (9)

Korte eindconclusie. Het Onderwijs van de Twaalf Apostelen is best wel een interessant geschrift om te bestuderen. We lezen praktische oplossingen voor problemen die er bij de betreffende gemeenten speelden (bijvoorbeeld het besprenkelen als er niet zoveel water voorradig is). Het gaat in de eerste plaats om de betekenis van de doop, de letterlijke juiste uitvoering is van secundair belang.

De mijding van niet dopelingen van het Heilig Avondmaal komt me wat ongebruikelijk over, maar ik kan het wel volgen. De doop is een teken van gehoorzaamheid, het bekleed zijn met Christus (Galaten 3 : 27).

(1) Dr. A.F.J. Klijn – Apostolische Vaders I (blz. 225)

(2) Dr. A.F.J. Klijn – Apostolische Vaders I (blz. 229)

(3) Dr. A.F.J. Klijn – Apostolische Vaders I (blz. 238)

(4) Dr. A.F.J. Klijn – Apostolische Vaders I (blz. 225)

(5) Dr. A.F.J. Klijn – Apostolische Vaders I (blz. 225)

(6) Voorafgaand aan de dooptekst staan er vele vermaningen, die enigszins lijken op vermaningen uit het boek Spreuken

(7) Men vermoedt dat de schrijver doelt op de situatie in bergdorpjes in Syrië, ten oosten van Antiochië. In de zomer konden daar de beken en meren behoorlijk droog staan. Zie Dr. A.F.J. Klijn – Apostolische Vaders I (blz. 238)

(8) Tekst over doop: Dr. A.F.J. Klijn – Apostolische Vaders I (blz. 247/ 248)

(9) In een wat vreemde context wordt hier Mattheüs 7 : 6 aangehaald

Hoofdstuk 4 – Aurelius Augustinus

Augustinus van Hippo (354 – 430) geldt als een van de meest invloedrijke kerkvaders uit de westerse kerkgeschiedenis. Hij werd geboren in een vrij arm gezin in het noorden van de west Romeinse provincie Africa (het tegenwoordige noord oost Algerije en noord Tunesië).

Zijn ouders zorgden ervoor dat hij toch een goede opleiding kreeg, hij volgde het voorbereidend hoger onderwijs. Augustinus kijkt zelf zeer negatief terug op deze periode in zijn autobiografie Belijdenissen. Al die jaren zou zijn moeder, Monica, voor hem blijven bidden.

Op een bepaald ogenblik hoorde Augustinus een preek van bisschop Ambrosius van Milaan. Deze preek heeft hem zo beroerd dat hij tot bekering kwam. Niet lang daarna werd hij door Ambrosius gedoopt. Na eerst een aantal jaren bezig te hebben gehouden met Bijbelstudie, was hij bisschop van Hippo van 396 tot 430, het jaar dat hij overleed.

Augustinus heeft ontzettend veel boekwerken, geschriften en opgeschreven preken nagelaten. Zijn bekendste werken zijn ‘Belijdenissen’ en ‘De Stad van God’. (1)

Voor dit werk behandel ik een korte preek van Augustinus, genaamd ‘Dood of doop’. (2) Augustinus geeft zelf heel duidelijk de aanleiding van deze preek weer *“volgens het gebruik en de leer van de kerk mogen de lichamen van overleden doopleerlingen niet begraven worden bij die van de gelovigen, waar tevens de heilige geheimen van het geloof worden gevierd”*. (3)

Met de doopleerlingen bedoelt Augustinus diegenen die nog niet zijn gedoopt, omdat ze er nog niet gereed voor zijn. Met de heilige geheimen van het geloof wordt het Heilig Avondmaal bedoeld. In die tijd vierde men dit ook wel boven de graven van overleden gelovigen. Dit kon niet boven de graven van overleden doopleerlingen worden gevierd.

Hij schrijft ook *“Anders zal er sprake zijn van aanzien des persoons en dat is afkeurenswaardig. Stel dat daarin enige troost zou liggen voor de gestorvenen, waarom zou het dan wel aan de rijken worden toegestaan en niet aan de armen? De verdiensten van de gestorvenen worden niet afgemeten aan de plaats waar hun lichaam zich bevindt, maar aan de gesteldheid van hun ziel”*. (4)

Blijkbaar waren er hooggeplaatsten binnen de geloofsgemeenschap die een plekje op de begraafplaats opeisten. Dat kon geen doorgang vinden, volgens Augustinus. Het gaat niet om het aanzien van de mensen, het gaat om hoe het met je ziel gesteld is. Sta je rein ten opzichte van God?

Dan gaat Augustinus in op een actuele situatie binnen hun gemeenschap; *“Wij zijn natuurlijk wel bedroefd omdat een doopleerling van hier is heengegaan en treuren om de jongeman die het betreft. En zo ziet u maar weer, broeders en zuster: niemand weet zeker of hij morgen nog leeft. Maak haast met de genade van het doopsel, verander uw gedrag. Laat dit een waarschuwing voor u zijn!”* (5)

Augustinus doet hier een dubbele oproep: *“Maak haast met de genade van het doopsel, verander uw gedrag”*. (5) Voor hem zijn deze twee handelingen onlosmakelijk met elkaar verbonden: bekering en doop. Daar is geen kwestie over. Vandaar dat hij het overlijden van die jonge doopleerling ook zo betreurt. Hij is immers niet bekeert en is dus ook niet behouden.

Even verderop schrijft hij ook *“Wat zal ik nu zeggen, lieve broeders en zusters? Moet ik de mensen vleien en zeggen dat doopleerlingen naar dezelfde plaats gaan als gelovigen? Moeten we aan het verdriet van mensen zozeer tegemoetkomen dat we uitspraken doen in strijd met het Evangelie? Dat kan niet, broeders en zusters. De levenden moeten zich haasten, om niet met recht betreurd te worden als ze dood zijn. Dan zijn ze namelijk écht dood.”* (6)

Aan het einde van deze preek komt Augustinus tegemoet aan diegenen die er tegen op zien om zich te bekeren d tot Jezus Jezus Christus. Hij zegt “*Stribbelt u tegen? Zegt u: “Ik wil nog geen gelovige zijn”? Of: “Onmogelijk”?*” *Hoezo, onmogelijk? Is het juk van Christus dan hard, Zijn last zwaar? Spreekt uw lichaam dan de waarheid en liegt Christus? Hij zegt “Het is zacht” en u beweert klakkeloos “Het is hard”. Hij zegt “Het is licht” en u beweert klakkeloos “Het is zwaar”. Neem liever van Christus aan dat Zijn juk zacht is en Zijn last licht. Weest niet bang, neem het juk onverschrokken op uw schouders. Hoe geloviger die schouders, hoe zachter het juk*”. (7)

Korte eindconclusie. Het kostte me even tijd om Augustinus te begrijpen. Het gaat hier ook om een Bijbelleraar uit een hele andere tijd die te maken had met een situatie die voor mensen in onze tijd, in Nederland, volslagen onbekend is. Deze preek had namelijk een aanleiding, de verschillende begraafplaatsen van de doden waar onenigheid over was.

Augustinus ging daar heel pastoraal op in. Hij liet zien dat het er niet om ging hoe prominent je begraven ligt. Het gaat niet om het aardse aanzien. Ga je toch eens afvragen of je gezien bent bij God. Bekeer je, laat je dopen. Die twee zijn bij Augustinus onlosmakelijk met elkaar verbonden. Ze kunnen niet zonder elkaar. Overigens is dat ook te lezen in ‘Het Onderwijs van de Twaalf Apostelen’.

- (1) Een uitgebreidere biografische beschrijving over het leven van Augustinus is te lezen op https://nl.wikipedia.org/wiki/Augustinus_van_Hippo
- (2) Aurelius Augustinus - De weg komt naar u toe (blz. 304 – 306)
- (3) Aurelius Augustinus - De weg komt naar u toe (blz. 304)
- (4) Aurelius Augustinus - De weg komt naar u toe (blz. 304, 305)
- (5) Aurelius Augustinus - De weg komt naar u toe (blz. 305)
- (6) Aurelius Augustinus - De weg komt naar u toe (blz. 305)
- (7) Aurelius Augustinus - De weg komt naar u toe (blz. 306)

Hoofdstuk 5 - Menno Simons

We maken een behoorlijke sprong in de tijd en we komen terecht bij de Nederlandse ex priester Menno Simons (1492 – 1561). Menno Simons is in 1492 geboren in het Friese Witmarsum geboren. Er is maar weinig bekend over zijn jeugd. Hij kreeg een opleiding tot priester en vanaf 1524 was hij kapelaan in het Friese dorp Pingjum.

In de vroege 16^e eeuw waren er veel godsdienst twisten. En deze twisten drongen ook Friesland door.

Menno Simons ontdekte dat in Leeuwarden ene Sicke Snyder werd onthoofd omdat hij zich had laten dopen. Dat verbaasde hem. Hij vertelt hierover in “**Menno Simons’ uitgang uit het Pausdom**”, zijn persoonlijke getuigenis op schrift: *“Het klonk mij zeer wonderlijk toe, dat men van een andere doop sprak. Ik onderzocht de Schrift met vlijt en overdacht ze met ernst, maar ik kon geen bericht omtrent de kinderdoop vinden”* (1)

Menno Simons trok de stoute schoenen aan en ging navraag doen. Hij vertelt hierover *“Toen ik dit nu merkte, heb ik met mijn bovengenoemde pastoor een gesprek over deze zaken gehouden, en hem na vele woorden zoverre gebracht, dat hij moest erkennen dat de kinderdoop in de Schrift geen grond had”*. (2)

Vervolgens vertelt hij dat hij te rade ging bij sommige oude schrijvers, *“die hem leerden dat de kinderen daarmee van de erfzonde rein gewassen zouden worden”*. (3) Hij schrijft hierover: *“Ik vergeleek het met de Schrift en bemerkte, dat zulks streed met Christus’ bloed”* (4)

Vervolgens is hij Luther gaan lezen: *“die leerde mij dat men de kinderen op hun eigen geloof zou dopen”*, Bucer: *“die leerde mij, dat men de kinderen zou dopen, opdat men des te vlijtiger acht zou geven en in de wegen van de Heer zou opvoeden”*, en Bullinger: *“die mij naar het Verbond en de besnijdenis wees”*. (5) Geen van de pleidooien vond Menno Simons terug in de Schrift.

Menno Simons stond absoluut niet achter de leringen van de Wederdopers die Münster had veroverd en ook Amsterdam wilden veroveren (wat ze bijna was gelukt). Hij schrijft hierover *“Daarna zijn die arme, verdoolde schapen, die daar dwaalden als dezulken, die geen rechte herders hebben, na vele wrede plakaten, wurgen en ombrengen, op een plaats tezamen gekomen, nabij mijn woonplaats, het Oude Klooster genaamd, en hebben helaas! Volgens de goddeloze leer van Münster, tegen Christus’ Geest, woord en voorbeeld, het zwaard getrokken, hetwelk de Heer aan Petrus bevolen had in de schede te steken”*. (6)

We moeten Menno Simons en zijn volgelingen dus niet scharen onder de zelfde groep wederdopers van Jan van Leiden die Münster heeft veroverd. Ze staan qua ideeën niet op een lijn. Waar de laatstgenoemde groep wederdopers het geweld niet schuwde (7), gruwde Menno Simons ervan. Menno Simons kreeg er echter wel van te lijden. Hij was immers wederdoper? Hij vertelt hier zelf het volgende over *“Zie, mijn lezer, aldus ben ik niet van de Münstersen, noch van enige andere oproerige sekte (gelijk ik gelasterd word), maar van zulken tot deze dienst onwaardig geroepen, die bereid stonden voor Christus en Zijn Woord een boetvaardig leven in de vrees huns Gods te leiden”*. (8)

Inmiddels weten we dus dan Menno Simons zijn ambt als kapelaan had neergelegd. Hij kon zijn overtuigingen niet verantwoorden met hetgeen hij naar buiten toe moest leren naar zijn parochianen. Hij kwam in gewetensnood. Hij geeft hierover een bijzondere getuigenis *“Ik overdacht mijn onrein, vleselijk leven, evenzo mijn huichelachtige leer en afgoderij, die ik dagelijks zonder enige lust tegen mijn overtuiging nog waarnam. Ik zag voor ogen, dat deze ijverige kinderen lijf en goed, hoewel niet in heilzame leer, voor hun overtuiging en geloof vrijwillig over hadden, en ik was een van hen, die hun enige papistische gruwelen ontdekt had, terwijl ik in mijn ruim leven en bekende gruwelen volhardde, alleen omdat ik het gemak van mijn vlees najoeg en van het kruis van de Heer bevrijd wilde blijven. Dit beschouwende, heeft mijn ziel zo geknakt, dat ik het niet meer kon verdragen!”* (9)

In zijn ‘**Traktaat over de Doop**’ geeft Menno Simons weer hoe volgens hem de ware doopleer volgens de Bijbel in elkaar zit.

Volgens hem is de kern van de zaak heel eenvoudig; hij citeert de zendingsofdracht van Jezus Christus welke te vinden is in Mattheus 28 : 19, 20 en Marcus 16 : 15, 16. Hij zegt hierover “*Aldus is de doop door de Heer bevolen en verordend, en daarom mag ook in eeuwigheid geen ander geleerd of gebruikt worden. Gods Woord staat voor eeuwig vast*”. (10)

Vervolgens vertelt hij waarom het dopen van kleine kinderen niet kan kloppen. Hij schrijft “*De kleine kinderen zijn zonder kennis en leervermogen, en daarom kan hun de doop niet toegedeeld worden, of wij moeten het bevel van de Heer omkeren, Zijn hoge Naam misbruiken en Zijn heilig Woord geweld aandoen*”. (11)

Ik moet eerlijk zeggen, deze zin lees ik een beetje met verbazing. Als kleine kinderen zonder kennis en leervermogen zijn, hoe kan het zijn dat ze dan bijvoorbeeld leren lezen, of leren fietsen, of leren rekenen? Dat kan toch niet als je geen kennis en leervermogen hebt? Deze redenering is, mijns inziens, volkomen uit de lucht gegrepen en zuiver gestoeld op emotie. Of op de opvattingen over kinderen uit die tijd. De gedachte dat je vanuit observatie kennis opdoet (empirisme) dateert pas van de 18^e eeuw. Dus men kon pas later van dat gezichtspunt kinderen observeren en tot nieuwe conclusies komen.

Dan een volgend argument “*In het Nieuwe Testament zijn er voor onmondige kinderen geen verordeningen gegeven, maar het handelt in leer en sacramenten met hen, die oren hebben om te horen, en harten om te verstaan*” (12)

Wat betreft deze tekst, hier kun je ook een kleine kanttekening bij plaatsen. In Efeze 6 : 1 – 3 staat namelijk het volgende geschreven “*Kinderen, wees je ouders gehoorzaam in de Heere, want dat is juist. Eer je vader en moeder (dat is het eerste gebod met een belofte), opdat het je goed gaat en je lang leeft op de aarde*”.

Nu weet ik wel, deze tekst valt ook dusdanig te interpreteren dat het over volwassen kinderen van oudere ouders gaat, maar als we de context van het geheel lezen, Efeze 5 : 22 – 6 : 9, dan wordt het gehele gezin door Paulus besproken, dus de relatie man en vrouw, ouders en kinderen en slaaf en meester. Ik kan geen andere conclusie trekken dan dat het hier wel degelijk om jongere kinderen gaat. Op z’n hoogst om tieners.

Dus opnieuw, de bovenstaande conclusie die Menno Simons trekt klinkt me op basis van Efeze 6 : 1 – 3 enigszins wat discutabel.

Snijdt hetgeen Menno Simons ons te vertellen heeft dan helemaal geen hout? Wel degelijk! Zo citeert hij de apostel Philipus, die in Handelingen 8 : 37 de volgende opmerking maakt tegen de kamerling uit Morenland, die hem vraagt wat er op tegen is dat hij gedoopt wordt “*Als u met heel uw hart gelooft, is het geoorloofd*”. Menno Simons zegt hierover “*Want het geloof volgt niet uit de doop, maar de doop uit het geloof*”. (13)

Wat Menno Simons in het Traktaat over de Doop wil benadrukken is dat we Jezus Christus moeten navolgen. Hij schrijft hierover “*Aldus heeft Christus de doop bevolen, en hem op de volgende wijze ontvangen. Want toen de tijd gekomen was, en de vrede naderde, dat Hij zijn opgedragen last zou vervullen om het woord te prediken en de heilige Naam van Zijn Vader te verkondigen, toen is Hij naar Johannes gekomen naar de Jordaan, en begerde om gedoopt te worden, opdat alle gerechtigheid vervuld zou worden*”. (14)

Vervolgens schrijft hij “*Ziet, zo klinkt het bevel van Christus; zo is Christus gedoopt, zo hebben de discipelen geleerd en gehandeld. Wie zal nu tegen de Heer optreden en zeggen: ‘Het zal niet zo geschieden.’*” (15)

Terug naar de kinderdoop. Menno Simons snijdt het punt aan dat er in de periode van de eerste gemeente wel volwassenen gedoopt moesten worden, omdat er toen nog geen gelovigen waren. Iedere bekeerling was een nieuwe gelovige. Maar als hun ouders gedoopt werden, konden hun kinderen gelijk mee gedoopt worden, net als Abraham, die zijn kinderen liet besnijden, net zoals Abraham zelf was besneden. Hierover schrijft hij *“want hoewel Abraham God geloofde, zo werden evenwel niet meer dan de helft van zijn kinderen besneden, en wel de jongens en niet de meisjes, alhoewel hij ook over hen de vader was”*. (16)

Persoonlijk vind ik dit een zeer origineel argument. Ik had er nog nooit bij stil gestaan.

Vervolgens citeert Menno Simons Romeinen 6 : 3, 4 en Romeinen 6 : 12. De zonde is in ons afgestorven als wij zijn gedoopt. Wij zijn met Christus begraven en weer met Christus opgewekt. Hij merkt vervolgens op *“dat het onmogelijk is, dat kleine kinderen de zonde afsterven, daar die in hen nog niet levend is geworden”*. (17)

Dan schrijft Menno Simons *“Ten tweede noemt Paulus de doop het bad der wedergeboorte. Ach! Hoe jammerlijk wordt toch het Woord van de Heer misbruikt. Is het niet bovenmate jammerlijk, dat zij met deze duidelijke spreuk voor ogen, hun opgeworpen, afgodische doop bewijzen willen. Hoe? Kleine kinderen zullen door de doop wedergeboren worden, alsof de wedergeboorte maar het indrukken in water ware? Och nee! De wedergeboorte is zulk een huichelarij niet, maar zij is een verandering van het innerlijk wezen, waardoor de mens door Gods kracht uit het geloof van boos, goed, van vleselijk, geestelijk, van ongerecht, gerecht, uit Adam in Christus geplant wordt”* (18)

Menno Simons wil aantonen dat er bij kleine kinderen helemaal geen sprake kan zijn van wedergeboorte. Er is immers nog helemaal geen sprake van zonde en bekering. Bij het lezen van dit traktaat moeten we er rekening mee houden dat hij is geschreven in de vroege 16^e eeuw.

Korte eindconclusie. Aan de hand van twee van zijn eigen traktaten heb ik een studie gehouden over de visie op de doopleer van Menno Simons. Menno Simons leefde in een roerige tijd en maakte een drastische keuze, waar hij een hoge prijs voor moest betalen. Hij was zijn hele leven op de vlucht, hij verbleef zelfs in Polen! Het gevolg hiervan was wel dat hij alle ruimte kreeg om zijn ideeën te verspreiden, hij was een zeer gewaardeerd spreker. Als me dan ook iets opvalt in zijn geschriften, is dat hij een zeer bewogen mens moet zijn geweest. Hij had geen bijbedoelingen. Hij had de Heer lief en hij gaf om de mensen. Hij komt me over als een echte herder.

- (1) De complete tekst is in pdf. Formaat te downloaden onder de titel Tractaten over den doop, het avondmaal, enz. https://www.dbnl.org/tekst/simo021trac01_01/ Het genoemde citaat staat op blz. 17.
- (2) Tractaten over den doop, het avondmaal, enz. (blz. 17, 18)
- (3) Tractaten over den doop, het avondmaal, enz. (blz. 18)
- (4) Tractaten over den doop, het avondmaal, enz. (blz. 18)
- (5) Tractaten over den doop, het avondmaal, enz. (blz. 18)
- (6) Tractaten over den doop, het avondmaal, enz. (blz. 20)
- (7) <https://www.historischnieuwsblad.nl/nl/artikel/6855/het-geweld-van-de-wederdopers.html>
- (8) Tractaten over den doop, het avondmaal, enz. (blz. 23, 24)
- (9) Tractaten over den doop, het avondmaal, enz. (blz. 20)
- (10) Tractaten over den doop, het avondmaal, enz. (blz. 29)
- (11) Tractaten over den doop, het avondmaal, enz. (blz. 30)
- (12) Tractaten over den doop, het avondmaal, enz. (blz. 30)
- (13) Tractaten over den doop, het avondmaal, enz. (blz. 30)
- (14) Tractaten over den doop, het avondmaal, enz. (blz. 30)
- (15) Tractaten over den doop, het avondmaal, enz. (blz. 31)
- (16) Tractaten over den doop, het avondmaal, enz. (blz. 31)
- (17) Tractaten over den doop, het avondmaal, enz. (blz. 32)
- (18) Tractaten over den doop, het avondmaal, enz. (blz. 33)

Hoofdstuk 6 - Maarten Luther

Het levensverhaal van Maarten Luther is vrij bekend. Hij werd in 1483 in het Duitse Eisleben geboren. Op een gegeven moment was hij op reis, waarop hij in een heftig onweer terecht kwam. Hij riep de Heilige Anna aan om hulp. Hij beloofde dat als hij dit zou overleven, dat hij de rest van zijn leven in dienst van God zou treden. Hij trad in 1505 in het klooster in Erfurt.

Hij keerde zich door middel van zijn 95 Stellingen (1) tegen de afluathandel van de monnik Johan Tetzel, die hij op de kapeldeur in Wittenberg timmerde. Dan beginnen voor Luther de moeilijkheden. Uiteindelijk roept de paus de banvloek over Luther uit. Zijn boeken worden zelfs openbaar verbrand.

Luther treedt uit de Rooms Katholieke kerk en begint een eigen kerk. De Reformatie is begonnen. Luther krijgt veel navolging. Kern van zijn theologie is de genade van God *“Want de rechtvaardige zal door geloof leven”* (Romeinen 1 : 17). (2)

Over de doop had Maarten Luther veel te zeggen. Daar had hij ook alle redenen toe, want hij leefde in de tijd dat de beweging van de Wederdopers zeer actief waren. Daarnaast had Maarten Luther zich inmiddels gekeerd tegen de Rooms Katholieke kerk, die een andere doopleer propageerde dan hij.

In 1535 bracht hij het werk ‘Von der heiligen Tauffe’ (‘de Heilige Doop’) uit. Dit werk wordt hier behandeld. Hij probeert hier de valse doop te ontmaskeren en de ware doop te propageren.

Het meeste heeft Luther te zeggen over de beweging van de Wederdopers. De Wederdopers hebben ten eerste moeite met de kinderdoop. Hij schrijft hierover het volgende *“Zij zeggen immers: Je bent gedoopt toen je nog een kind was en niet geloofde. Daarom stelde je doop niets voor, enzovoorts. Eigenlijk zeggen ze daarmee dit: Als je niet gelooft, zijn Gods woord en sacrament niets. Maar als je gelooft, dan is het iets. Daarom kunnen alleen degenen die het geloof hebben, de ware doop krijgen”*. (3)

Kern van de zaak is dat, volgens Luther, je doop nog niets voorstelde omdat je nog niet geloofde. Als ik Markus 16 : 16 lees, dan lees ik hete volgende *“Wie geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, maar wie niet geloofd zal hebben, zal verdoemd zijn”*.

Markus schrijft mijns inziens het meest radicaal over dit onderwerp. Maar persoonlijk kan ik hier niet teruglezen dat je moet geloven terwijl je wordt gedoopt. Eerlijk gezegd denk ik wel dat dat de dagelijkse praktijk was. We lezen dit immers terug in Johannes 4 : 1 *“Jezus maakte meer discipelen en doopte...”*. Jezus maakte discipelen en vervolgens doopte Hij. Hoewel er in vers 2 staat dat Zijn discipelen doopten.

Maarten Luther zet ook enige vraagtekens bij de doop op belijdenis. Hij schrijft hierover het volgende *“En ik zou graag van een Wederdoper horen wat ze kunnen antwoorden als hun gevraagd wordt waarom zij zelf dopen. Ze verwerpen immers onze doop en dopen de mensen opnieuw die eerder (zoals zij zeggen) niet juist gedoopt zijn. (...) Ja, zeggen ze, in het verleden bent u gedoopt en u weet niet of u geloofd hebt. Maar nu doop ik u terwijl u gelooft en weet wat u doet. Maar hoe weet u of de dopeling nu echt gelooft? Nou, zeggen ze, omdat hij zijn geloof belijdt en de doop begeert. Dan bouw je dus op dezelfde zandgrond als zoëven genoemd is. Want hoe weet u zeker dat hij u niet bedriegt met zijn belijdenis? Als het voldoende is dat hij dat zegt, dan kan elke schurk wel zeggen dat hij gelooft en doen alsof”* (4)

Dit is natuurlijk een stelling waar eigenlijk geen speld tussen te brengen is. Iemand die hier kritisch tegenover zou willen staan, zou kunnen zeggen dat deze vlieger ook op kan gaan voor de belijdenis, en dat is natuurlijk zo. Maar feit blijft, niemand, behalve God zelf kent het hart van de dopeling. Op basis daarvan zou je de ware geldigheid van iemands doop altijd wel kunnen blijven betwisten.

Maarten Luther heeft ook kritiek op de stelling dat als iemand in het verleden is gedoopt door een ketter (doop door een onreine priester), dan is deze doop niet geldig. Ongeacht of de dopeling zelf op het moment van doop gelooft. Als Bijbeltekst voor deze gedachte wordt onder andere Leviticus 15 : 10 aangehaald *“Ieder die wat dan ook aanraakt wat onder hem is, is onrein tot de avond”*.

Luther ligt de tekst als volgt toe *“Daaruit willen ze concluderen, dat wanneer diegene die het sacrament van de doop bedient zelf onrein en zonder geloof is, de doop ook niet rein kan zijn, noch degene die gedoopt wordt er rein door worden. Daarom is zo'n doop volgens hen niet echt, hoewel zowel het water als het woord erbij zijn. Het mankeert immers aan de persoon die de doop moet bedienen. Ziet u, zij maken de doop afhankelijk van zichzelf en funderen en bouwen ze op mensen”*. (5)

Eigenlijk behoeft deze bovenstaande stuk tekst weinig toelichting.

Met de Rooms Katholieke Kerk zou Maarten Luther zou hele leven lang de grootste moeite houden. In dit boekwerk komt het duidelijk naar voren. Hij schrijft er het volgende over *“Want zodra we de kinderschoenen uitgetrokken hebben en amper uit het zalige bad hebben kunnen komen, hebben ze alles weer weggenomen door deze prediking: O, u hebt de doop allang weer verloren en het doophemd bezoedeld door de zonde. Nu moet u er aan denken dat u boet en genoegdoet voor uw zonde. U moet net zo lang vasten, bidden, op bedevaart gaan, in het klooster treden, tot u met God verzoend en zo weer tot genade gekomen bent. Dan is alles in één keer bedorven en vernietigd wat ons door de doop ten deel is gevallen”*. (6)

Bij het lezen van dit stuk tekst komt er bij mij de gedachte naar boven dat Maarten Luther allerlei onprettige, ja zelfs nare herinneringen had aan zijn tijd in het klooster. En hij beschrijft nog meer van dit in dit boek. Het lezen van Romeinen 1 : 17 was voor hem een waarlijk bevrijding. Zo gaf hij dit ook zelf aan.

Maarten Luther stond ook nog kritisch tegenover Joden die zich als Christen lieten dopen. Zijn commentaar hierop is niet mals te noemen. Ik geef een paar citaten, alleen al omdat we niet moeten vergeten dat Luther ook dit soort ideeën had. *“Wat zou kunnen gebeuren wanneer een Jood, om ons Christenen te bedriegen, zich zou laten dopen? Dan moet ik niet zeggen dat zijn doop niet geldt, omdat hij een schurk is en de spot drijft met de heilige doop. Ik moet juist het tegenovergestelde zeggen: dat hij de ware, heilige doop ontvangen heeft, hoewel tot zijn schade en verdoemenis.(...) Zo is ook het ware, verheven sacrament van het lichaam en bloed van Christus evengoed ontvangen door de verrader Judas als door de heilige Petrus. Want God verandert niet om onzentwil en wil door ons geloof of ongeloof Zijn woord en werk niet laten veranderen of verminderen”*. (7)

De Jodenvervolging in Europa is een apart onderwerp die te complex en te uitgebreid is om hier op in te gaan. Wel kan ik zeggen dat ze al eeuwen terug gaat en het antisemitisme is dusdanig gemeengoed geworden, dat het blijkbaar heel normaal is geworden om zo over Joden te praten en te schrijven. Er zijn kerkhistorici die menen dat we dit soort uitspraken in historisch perspectief moeten lezen. Ik kan daar slecht in meegaan. Als we dat gaan doen, dan halen we de lading, die wel degelijk in deze zinnen zitten eruit, en maken we er ten onrechte iets onschuldigs van.

Hoe ziet Luther de doop wel voor zich? Eerlijk gezegd vind ik hem er niet zo heel duidelijk over in het boek. Hij schrijft er onder andere het volgende over *“Ziet u, leert u zo de drie stukken bij elkaar te houden. Want daarin heeft u alles wat de doop in zichzelf en in haar natuurlijke wezen inhoudt. En zo kunt u een juiste, volledige omschrijving geven wanneer men vraagt: Beste man, vertel mij eens, wat is de doop eigenlijk? Namelijk dit: De doop is water en Gods woord, allebei door Zijn bevel ingesteld en gegeven. Want dit heeft Hij bevolen: we moeten het schepsel (namelijk water) nemen en de woorden in Zijn naam spreken. Daarom, als dit allebei zo vanwege Zijn bevel geschiedt, heet en is het zonder twijfel de ware doop. Zo, dat deze drie stukken altijd bij elkaar blijven en er geen zonder het andere bestaat, alsof ze als een keten aan elkaar verbonden zijn, ja, één lichaam vormen als de ene ledemaat met het andere”* (8)

Met “*de doop is water en Gods woord*” bedoelt Luther dat de dopeling enerzijds wordt gedoopt in water en anderzijds de woorden meekrijgt “*Ik doop u in de naam van de Vader, en van de Zoon en van de Heilige Geest*”. Dit bevel staat onder andere in Markus 16 : 16 te lezen.

Eigenlijk ziet Luther de doop vooral als een goddelijk bevel om uit te voeren. Hij stelt de priesterlijke taak omtrent de uitvoer van de doop boven het gehoor geven van de gelovige om zich te laten dopen. Hij schrijft “*Dat moet genoeg zijn om degenen te antwoorden die de doop als een louter lichamelijk waterbad beschouwen en noch acht slaan op het woord noch op het Goddelijk bevel*” (9)

Hij ziet dopen dus als een Goddelijk bevel. Het is een taak die gewoon volbracht moet worden en onder andere hij moet deze uitvoeren. Het is eigenlijk net andersom gedacht dan de leer van de gelovigendoop.

Korte eindconclusie. Ik vond het niet eenvoudig om een boek van Maarten Luther te bestuderen. Maarten Luther is een gepassioneerd schrijver, hij komt soms zelfs behoorlijk ruw over. Zijn standpunten zijn niet altijd mijn standpunten, maar hij heeft me wel degelijk aan het nadenken gezet.

In het bijzonder als het gaat om de gelovigendoop. Hoe zit het nou als iemand een prachtige getuigenis geeft en later gigantisch door de mand valt? Hoe zuiver is deze persoon in eerste instantie al geweest? En hoe erg is dat? Wat voor kwestie zou er zijn ontstaan als deze persoon als kind zou zijn gedoopt? Waarschijnlijk wilde Luther zeggen dat het gewoon geen enkel verschil maakt.

Zijn visie op de Joden is mijns inziens gewoon weerzinwekkend. Hij heeft ook een geschrift tegen de Joden gepubliceerd. Die is nog naargeestiger om te lezen. Hij is een inspiratie geweest, helaas. Zijn ervaringen over de Rooms Katholieke beschrijft hij op een zeer aangrijpende wijze.

Wat ik er al met al uithaal is dat hij het als zijn taak ziet om te dopen. Simpelweg omdat hij zich beroept op de opdracht van Jezus Christus. Hij haalt op bladzijde 27 Mattheus 28 : 19 aan.

- (1) <https://historiek.net/95-stellingen-maarten-luther/72274/>
- (2) Enige informatie over Luther is overgenomen uit Dr. J.C. Rullman's Beknopt Christelijke Encyclopaedie – Kerk in verleden en Heden uit 1934 (blz. 216, 217)
- (3) Maarten Luther – De Heilige Doop (blz. 31, 32)
- (4) Maarten Luther – De Heilige Doop (blz. 107, 108)
- (5) Maarten Luther – De Heilige Doop (blz. 32)
- (6) Maarten Luther – De Heilige Doop (blz. 92, 93)
- (7) Maarten Luther – De Heilige Doop (blz. 106, 107)
- (8) Maarten Luther – De Heilige Doop (blz. 39, 40)
- (9) Maarten Luther – De Heilige Doop (blz. 44)

Hoofdstuk 7 - De Rooms Katholieke Kerk

Sinds de Reformatie is er een onderscheid ontstaan in de westerse kerk tussen (grofweg gezegd) de Protestantse kerk en de Rooms Katholieke kerk. Protestantse schrijvers refereren dikwijls aan het Rooms Katholieke gedachtegoed, ook als het gaat om de leer van de doop. Het kan echter absoluut geen kwaad om eens na te gaan wat men hierover binnen de Rooms Katholieke Kerk zelf te vertellen heeft.

Ik maak hierbij gebruik van twee boeken: De Nieuwe Katechismus: 'Geloofsverkondiging voor volwassenen' uit 1966 en 'Katholieke Katechismus' door Anton Schraner uit 1982.

Opvallend is dat men binnen de Rooms Katholieke kerk spreekt over het doopsel. Als omschrijving wordt gegeven "*Het sacrament waardoor de mens uit water en de Heilige Geest herboren wordt voor het eeuwige leven*" (1)

Als toelichting wordt er een decreet van het Tweede Vaticaanse Concilie geciteerd "*Door het doopsel in de kerk ingelijfd, worden de gelovigen, dankzij het merkteken voor de Christelijke eredienst opgeroepen. Tot kinderen van God herboren, moet zij het geloof dat zij van God dat zij van de kerk verkregen hebben tegenover de mensen belijden*" (2)

Daar is het doopsel dus voor bedoeld. Je bent herboren voor het eeuwige leven, ingelijfd in de geloofsgemeenschap en er staat tegenover dat je dit geloof naar buiten toe belijdt. Het klinkt heel eenvoudig. Maar zit dit echt zo eenvoudig in elkaar? Niet helemaal.

In de Nieuwe Katechismus uit 1969 staat het volgende te lezen "*Wij aanvaarden onze levensdoop: de dienstbaarheid, het lijden, tenslotte de dood. Onze dood is onze meest eigenlijke doop. Wij zeggen er ja op, als Jezus, met Jezus, in Jezus. Want dat de Heer ons verlost heeft, betekent niet dat Hij ons nu onzondigbaar en onlijdbaar maakt. Het betekent dat wij met Hem mee mogen doen om onszelf en anderen te verlossen*". (3)

Volgens de Rooms Katholieke leer betekent de doop dus niet eeuwige afkoping van de zonden. Wel dat je tot de geloofsgemeenschap bent opgenomen. Je hoort bij de kudde van Jezus Christus. En dat maakt de doop nou zo belangrijk. Heel erg belangrijk zelfs.

Vraag 115 in de Katholieke Katechismus van Anton Schraner luidt "*Waarom is het doopsel het noodzakelijkste sacrament?*" Het antwoord wat er onder staat luidt als volgt "*Het doopsel is het noodzakelijkste sacrament, omdat zonder doopsel niemand zalig kan worden*". (4)

Voor de Rooms Katholieke kerk is het doopsel echt een zaak van eeuwig leven en dood! Er wordt ook een uitgebreid citaat gegeven van ene mgr. Hengsbach uit Essen, die uitgebreid op deze kwestie is ingegaan. Ik zal een en ander hieruit ter verduidelijking citeren "*Een valse opvatting van menselijke vrijheid en autonomie heeft hier en daar ouders ertoe gebracht om hun kinderen niet meer te laten dopen, omdat ze deze zelf willen laten beslissen, of ze Christen willen zijn en tot welke kerk ze zouden willen behoren.(...) Ze hebben een vals begrip van menselijke vrijheid. Vooral vergeten ze, dat het verlossingswerk van Christus geen vrijblijvend aanbod is dat men naar believen kan aannemen of afwijzen. Vrijheid betekent niet, dat ieder mens a.h.w. van het nulpunt uit alles vrij kan bepalen. Voor zijn geboorte wordt het kind immers ook niet gevraagd, of het wil leven, welk geslacht het kiest, welke intelligentie het wil bezitten. Dat zijn vooraf gegeven dingen waarover niemand kan beslissen. Zo is ook de verlossingswerkelijkheid door dood en verrijzenis van Jezus Christus een onherroepelijke gave vooraf aan alle mensen. Wie deze verlossingsgenade afwijst, maakt zich schuldig aan een ernstige zonde*".(5)

Deze stelling gaat uit dat als je gedoopt bent, dat je dan alreeds zalig bent. Hiervoor wordt dan Markus 16 : 16 gehanteerd, wat we ook in deze katechismus terugvinden. Het nadeel is dat als je louter en alleen uitgaat van deze stellingname, er wel enige gemakzucht op kan treden. Als je gedoopt bent, ben je immers zalig. Geloven verschuift dan naar het privé terrein.

Deze stellingname geeft overigens duidelijk aan dat men voorstaat om kinderen te dopen. Hier is men al vroeg mee begonnen. Men citeert hierbij allerlei kerkvaders, waaronder Clemens van Alexandrië, die leefde in de 2e eeuw.

De kwestie rondom ongedoopte kinderen is altijd een moeite binnen de oude kerk en de Rooms Katholieke kerk geweest. Zijn ze zalig als ze zijn overleden? Deze worsteling vinden we ook weer terug in De Nieuwe Katechismus *“Allereerst wil God dat alle mensen zalig worden. Hieronder valt toch zeker het kind, dat immers blijkens het Evangelie bijzonder door God wordt bemind. Verder dat Christus voor allen geboren en gestorven is. Tenslotte dat niemand verloren gaat tenzij voor persoonlijk bedreven zonden. Op grond van dit alles moet er voor ongedoopte kinderen een weg naar heil zijn. Hoe precies weten wij niet. In ieder geval weten wij dat zij in Christus zijn.”* (6)

Dit stukje tekst geeft een enorme worsteling weer waar de Rooms Katholieke kerk mee heeft te kampen.

Delen ongedoopten volgens de Rooms Katholieke leer dan helemaal niet meer in het verlossingsplan? Dat wel degelijk. Er is één oplossing, maar het is wel een radicale oplossing. Er zijn zelfs twee mogelijkheden: het doopsel des bloeds en de doopsel van begeerte. In de Nieuwe Katechismus staat hierover het volgende geschreven *“Ongedoopten hebben in ieder geval contact met Jezus, doordat ze geboren zijn. Zij hebben Jezus namelijk als medemens. De kerk is overtuigd dat zij, als zij van goede wil zijn, delen in Jezus’ verlossing. Trouw aan levensopgave, en dienstbaarheid ten einde toe, doet ook hen gedoopt worden met het doopsel waarmee Jezus gedoopt werd. Als iemand, ongedoopt, uitdrukkelijk om Jezus gedood wordt, noemt men dit de doopsel des bloeds. In andere gevallen spreekt men van doopsel van begeerte, zelfs onbewuste begeerte.”* (7)

De opofferingsgezinde levenshouding die tenslotte het leven kan kosten vanwege het navolgen van Jezus Christus, komt in de plaats van de doop. Ook dit maakt de Christen volgens de Rooms Katholieke leer zalig.

De Rooms Katholieke vindt de doop zo belangrijk, dat ze het toedieningen van de doop van andere kerkgenootschappen erkent. We lezen hierover het volgende *“Het is vanouds Katholieke leer dat ook de Christenen, die buiten de Katholieke gemeenschap de doop ontvangen, werkelijk gedoopt zijn. Dit is, behalve het mens zijn zelf, het meest hechte en diepe fundament voor het oecumenisch bewustzijn”.* (8)

Het doopsel wordt normaal gesproken toegepast door ambtsdragers (denk hierbij aan een priester). Als iemand aan het sterven is, en er is geen priester in de buurt, dan kan iedere persoon ter plekke de doop toepassen, zelfs ongelovigen. Zaak is dat er water wordt aangebracht op een plek op het lichaam, het liefst op het hoofd en dat de doop wordt uitgevoerd in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. (9)

Korte eindconclusie. De Rooms Katholieke kerk is een kerk met hele oude wortels. Ze staat dicht in contact met de historie van de eerste gemeenten in Europa. Bij het bestuderen van de Rooms Katholieke theologie neem ik dit in acht. Het is dan ook niet voor niets dat ze bij hun argumenten regelmatig kerkvaders citeren. Het denken van deze kerkvaders maakt deel uit van hun theologie.

Ik verbaas me er echter over hoezeer men binnen de Rooms Katholieke kerk worstelt met het vraagstuk omtrent de doop. Eigenlijk zien we dat ook terug bij Augustinus van Hippo en zelfs bij Maarten Luther, die ook een Rooms Katholieke achtergrond had. Gedoopt worden was een zeer essentiële gebeurtenis. Eigenlijk was er geen keuze. Hadden zij eigenlijk gewoon gelijk? Hebben we inderdaad gewoon geen keus? Is het eenvoudigweg een opdracht om te vervullen? Maar op wat voor manier? Als navolger, net zoals de kamerling uit Morenland (Handelingen 8 : 36 – 38) of is het vooral onze opdracht om discipelen te maken en te dopen? De herderlijke taak dus (zie bijvoorbeeld Markus 16 : 16). Of zou er voor beide opties wel wat te zeggen zijn? Dit is mijns inziens best wel een complex vraagstuk.

- (1) Anton Schraner – Katholieke Katechismus (blz. 111)
- (2) Anton Schraner – Katholieke Katechismus (blz. 111)
- (3) De Nieuwe Katechismus: Geloofsverkondiging voor volwassenen (blz. 290)
- (4) Anton Schraner – Katholieke Katechismus (blz. 112)
- (5) Anton Schraner – Katholieke Katechismus (blz. 112)
- (6) De Nieuwe Katechismus: Geloofsverkondiging voor volwassenen (blz. 296)
- (7) De Nieuwe Katechismus: Geloofsverkondiging voor volwassenen (blz. 292)
- (8) De Nieuwe Katechismus: Geloofsverkondiging voor volwassenen (blz.292)
- (9) <https://nl.wikipedia.org/wiki/Nooddoop>

Hoofdstuk 8 - William Booth

William Booth is een bijzonder personage. Hij was de stichter van het Leger des Heils en hij werd de generaal genoemd. Dit is natuurlijk niet van de één op de andere dag gekomen.

Lange tijd was hij prediker namens de Methodistenkerk. Hij preekte vol vuur voor mensen van lager allooi. De zwervers, de arme werklui, de alcoholisten, mensen die echt in de put zaten en in de zonde leefden. En, hij nam ze ook mee de kerk in. En dat was natuurlijk ongehoord. Dit vieze volk hoorde natuurlijk niet in die nette kerkgebouwen.

William Booth vervreemde van zijn eigen kerk en na vele jaren raakten ze uit elkaar. William Booth moest voor zich zelf beginnen. Maar niet zonder hulp van zijn steun en toeverlaat, Catherine Booth. Door allerlei omstandigheden kwam men er toe een leger te vormen, genaamd the Salvation Army, oftewel het Leger des Heils.

Dit Leger des Heils had de vorm van een kerk, maar dan eentje die vooral bestemd was (en is) voor mensen voor alle rangen en standen. En dan in het bijzonder voor de uitgestotenen, de hulpelozen, de zwakken. Toen William Booth ereburger van Londen werd, zei hij in zijn toespraak o.a. het volgende *“De uitnodiging van het Leger des Heils is uitgegaan tot de dronkaard, de hoer, de misdadiger, de pauper, de mens zonder vrienden en tot heel die lichtzinnige en loszinnige erop los dansende massa: een uitnodiging om God te zoeken en Hem te vinden. Die uitnodiging is uitgegaan naar al die klassen, die u in de kerken niet aantreft, mensen zonder hoop en hulp, mensen zonder vrienden”*. (1)

Het Leger des Heils is er dus voor iedereen die je niet in de kerken aantreft. ‘Ben je niet in de kerk welkom, kom dan maar naar het Leger des Heils’, zo was de oorspronkelijke gedachtegang. Het Leger des Heils bood alles wat een mens nodig had, zowel geestelijk als lichamelijk. Men sprak wel over soep, zeep en zaligheid.

Dit had tot gevolg dat William Booth de sacramenten opnieuw ging bestuderen, en hij kwam tot opmerkelijke conclusies. Hij zag de noodzaak van het Heilig Avondmaal eigenlijk niet zo in en schafte deze af. Het zelfde geldt voor de doop. (2)

Het was mogelijk om pasgeboren kinderen op te dragen. (2) Echter, wat betreft de doop refereerde Booth aan Lukas 3 : 16, waar Johannes refereert aan Jezus Christus *“Ik doop u wel met water, maar Hij komt die sterker is dan ik, bij Wie ik niet waard ben de riem van Zijn sandalen los te maken. Hij zal u dopen met de Heilige Geest en met vuur”*. (3)

De bekeerden werden niet meer besprenkeld of gedoopt. Ze werden na het verloop van een proeftijd of een opleiding ingezegend als soldaat van het Leger des Heils. (4)

Waar het bij William Booth uiteindelijk om gaat, is levensheiliging. Zelf schrijft hij er het volgende over *“Dat u een rein hart bezit, makers, daar hangt het vanaf of u al deze heerlijke dingen zult ervaren, ze tijdens uw leven op aarde verwezenlijkt zult zien. Dit zijn echter nog maar enkele van de onschatbare zegeningen, die voortvloeien uit deze Eeuwige bron van Reinheid en Kracht. Bezit u deze schat? Zo ja, Halleluja! Zo nee, dan zou ik zo graag willen, dat u neerknielt om hem te zoeken”*. (5)

Deze aanmoediging vind men terug binnen het Leger des Heils in de vorm van de zondaarsbank, waar men op kan knielen om de zonden de belijden, waarna je weer mag weten dat je zonden zijn vergeven. Hier is dus gekozen voor een symbolisch middel, terwijl de doop, waar ook heel veel symboliek in zit, is vervangen voor een veel eenvoudiger vorm, namelijk de inzegening.

Korte eindconclusie. Het Leger des Heils heeft door de jaren heen veel respect afgedwongen. Ze toonden en tonen veel mededogen naar de zwakke mensen in de samenleving. Hierin volbrengen ze echt een taak die de Heer ons opdraagt. Ook zijn ze als kerkgenootschap erg toegankelijk. Zo ging mijn oma er vroeger ook naar toe. Ze voelde zich er op haar gemak omdat de mensen er eenvoudig waren en de preken ook.

Wat betreft het schrappen van de doop en het Heilig Avondmaal; destijds zal William Booth er goede redenen voor hebben gehad. Zijn argumentaties zijn wel een beetje te volgen, maar helemaal naar de letter vind ik ze niet. Maar, wie ben ik als ik de gevangenen, de verschopten, de verdrukten etcetera laat zitten? Zij stonden en staan voor hun in de bres. En de Heer is duidelijk dat dit onze opdracht is.

- (1) Johan Winkler – In Gods Naam (blz. 94)
- (2) <https://www.digibron.nl/search/detail/ed0d964b75f7577e94b761d3ea27e0fc/het-leger-des-heils-slot>
(Zie kopje Sacramenten)
- (3) Johan Winkler – In Gods Naam (blz. 83)
- (4) <http://gebedstrijd.blogspot.com/2008/05/william-booth-stichter-van-het-leger.html> (Zie kopje Sacramentsvisie)
- (5) William Booth – Reinheid des Harten (blz. 54, 55)

Hoofdstuk 9 - Derek Prince

Derek Prince was een Bijbelleraar die actief was binnen de Charismatische- en Pinkstergemeente. Hij is in 1915 geboren in India, zijn vader was Brits militair. In zijn jonge jaren verhuisde hij naar Engeland. In zijn kostschooljaren zei hij het Christelijk geloof vaarwel.

Hij studeerde filosofie en behaalde zijn doctoraal in de filosofie. Tijdens de Tweede Wereldoorlog vocht hij als soldaat in Egypte. Hij begon hier in een Bijbel te lezen, in eerste instantie als vakliteratuur. Naar eigen zeggen ontving hij tijdens het lezen van de Bijbel de doop van de Heilige Geest. Hij kwam tot een levend geloof in Jezus Christus.

Kern van zijn prediking is de werking van de Heilige Geest en de werking van demonen, ook bij Christenen. Hij heeft er vele boeken over geschreven. Ook heeft hij altijd gepleit voor het volk en het land Israël.

Het boek “De Pijlers van het Christelijk Geloof” is bedoeld als handboek waarin de essentie van het Christelijk geloof uiteen wordt gezet. Er zit ook een cursus aan verbonden. In dit boek wordt ook de leer van dopen uiteengezet, zoals deze volgens Derek Prince in de Bijbel wordt geleerd.

Derek Prince ziet de doop als een onderdeel van de zes fundamenteën van de leer van Jezus Christus. Dit zijn: (1)

1. Bekering van dode werken.
2. Geloof in God.
3. Een leer van dopen.
4. Het opleggen der handen.
5. Opstanding van de doden.
6. Het eeuwig oordeel.

Vervolgens neemt hij het werkwoord ‘dopen’ onder de loep (in het Engels ‘to baptise’). De Griekse werkwoordvorm is ‘baptizo’. De stam van dit woord is het Griekse werkwoord ‘bapto’ en dit betekent iets in een vloeistof dompelen en het dan weer uithalen. (2)

Op basis van deze ondervindingen komt Derek Prince dan ook tot de volgende conclusie “*Wanneer bapto betekent “iets in een vloeistof dompelen en het er dan weer uithalen”, dan kan baptizo logischerwijze alleen maar betekenen “er voor zorgen (veroorzaken) dat iets in een vloeistof gedompeld en er dan weer uitgehaald wordt”. Korter gezegd: baptizo – waarvan het Engelse “baptise” is afgeleid – betekent “iets doen onderdompelen”*”. (3)

Derek Prince geeft aan dat de Bijbel 4 soorten doop beschrijft, namelijk: (4)

1. De doop van Johannes de Doper (bijv. Markus 1 : 4)
2. De doop van het Lijden (bijv. Lukas 12 : 50)
3. De Christelijke doop in het water (bijv. Mattheüs 28 : 19)
4. De doop in de Heilige Geest (bijv. Handelingen 1 : 5)

Gezien het thema gaan we verder op het onderwerp ‘De Christelijke doop in het water’.

Derek Prince noemt enkele voorwaarden voordat iemand gedoopt kan worden:

1. Bekeren: “*Toen zij dit hoorden, werden zij diep in hun hart getroffen en zij zeiden tot Petrus en de andere apostelen: Wat moeten wij doen, mannen broeders? En Petrus antwoordde hun: Bekeert u en een ieder van u late zich dopen op de Naam van Jezus Christus tot vergeving van uw zonden, en gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen*”. Handelingen 2 : 37 – 38. (5)
2. Geloven: “*En Hij zei tot hen: Gaat heen in de gehele wereld, verkondigt het Evangelie aan de ganse schepping. Wie gelooft en zich laat dopen, zal behouden worden. Maar wie niet gelooft, zal veroordeeld worden*”. Markus 16 : 15 – 16. (6)

3. Een goed geweten “Als tegenbeeld daarvan redt u thans de doop, die niet is een afleggen van lichamelijke onreinheid, maar een bede van een goed geweten tot God, door de opstanding van Jezus Christus”. 1 Petrus 3 : 21 (7)
4. Een discipel worden “Gaaf dan heen, maakt al de volken tot mijn discipelen en doopt hen in de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest en leert hen onderhouden al wat Ik u bevolen heb”. Mattheüs 28 : 19 – 20 (8) Dit houdt in dat de persoon in kwestie voldoende van het Evangelie begrijpt om gedoopt te kunnen worden.

Er wordt nog kort ingegaan of baby's en kleine kinderen in aanmerking komen voor de doop. Om deze vraag te beantwoorden, haalt hij Handelingen 10 : 2, 44 – 46, Handelingen 11 : 12 – 14 en Handelingen 16 : 29 – 34 aan. Kort gezegd komt het er op neer dat Derek Prince tot de conclusie komt dat degenen die worden gedoopt allen personen zijn die bewust de Heer hebben aangenomen.

Hoewel je over Handelingen 16 : 33 kunt afvragen of al die zijnen zich echt vrijwillig werden gedoopt. Dat dat er niet. Je kunt er ook uit opmaken dat ze zijn gedoopt op basis van het geloof van de gevangenenbewaarder. Hij verheugde zich er ook op (zie Handelingen 16 : 34). Dit was hem namelijk ook toegezegd in Handelingen 16 : 31.

De doop heeft de volgende geestelijke betekenis: (10)

- We zijn door onze doop met Jezus Christus begraven.
- Wij zijn, net als Jezus Christus, weer opgewekt uit de doden.
- Zo mogen wij deel hebben aan de opstanding
- De oude mens is medegekruisigd, we zijn niet langer slaven van de zonde.

Dit fantastische nieuws is terug te vinden in Romeinen 6 : 1 – 7

Korte eindconclusie. Het Bijbelonderwijs van Derek Prince is altijd zeer gedegen. Iedere stellingname waar hij mee komt onderbouwt hij met diverse Bijbelteksten, anekdotes en wetenschappelijke voorbeelden. Ik heb er van genoten toen ik cursussen bij Derek Prince Ministries volgde. Maar eerlijk gezegd, nu ik het opnieuw lees, mis ik wel een beetje het hart in het geheel. Hoewel ik begrijp dat het soms onoverkomelijk is om met feiten te komen om je punt te maken.

Voor een gedegen studie is dit boek overigens best een aanrader.

- (1) Derek Prince – De Pijlers van het Christelijk Geloof (blz. 185)
- (2) Derek Prince – De Pijlers van het Christelijk Geloof (blz. 185 t/m 189)
- (3) Derek Prince – De Pijlers van het Christelijk Geloof (blz. 189)
- (4) Derek Prince – De Pijlers van het Christelijk Geloof (blz. 192, 193)
- (5) Derek Prince – De Pijlers van het Christelijk Geloof (blz. 203)
- (6) Derek Prince – De Pijlers van het Christelijk Geloof (blz. 203, 204)
- (7) Derek Prince – De Pijlers van het Christelijk Geloof (blz. 205)
- (8) Derek Prince – De Pijlers van het Christelijk Geloof (blz. 205, 206)
- (9) Derek Prince – De Pijlers van het Christelijk Geloof (blz. 208, 209)
- (10) Derek Prince – De Pijlers van het Christelijk Geloof (blz. 213)

Hoofdstuk 10 – Torben Söndergaard

Torben Söndergaard is een prediker afkomstig uit Denemarken. Naar eigen zeggen is hij in 1999 tot levend geloof in Jezus Christus gekomen en hij kreeg toen de drang om mensen te vertellen over het Evangelie, en nog meer, het Evangelie na te leven.

En daar wringt volgens hem de schoen. Volgens hem hebben de kerken van vandaag de dag, eigenlijk al vanaf de regering van keizer Constantijn de Grote, niets meer met de Gemeente zoals die in Handelingen staat beschreven. Al die kerkgebouwen met hun organisatiestructuren, al het geld wat er in de kerkgebouwen en de voorgangers enzovoort zit, dat is niet terug te vinden in de Bijbel en houdt de Christenen af van hun discipel zijn. We blijven veilig binnen onze kerkmuren en durven het Evangelie niet te verkondigen.

Daarnaast worden taken als openbaar bidden, het gezamenlijk vieren van het Heilig Avondmaal en het dopen van pas bekeerden allemaal in een officieel jasje gegoten door het uit te laten voeren door de voorganger/predikant en is er een lekenklasse gekomen. De gewone kerkgangers zouden niet weten wat ze zouden moeten doen. Dat is zijn grote kritiek op de gevestigde kerken.

Torben Söndergaard pleit voor gemeentezijn bij mensen in huiskamers in onofficiële kerkstructuur in een vorm die gewone mensen aanspreekt. In geloof bidden voor zieken kan iedereen, hij geeft aan veel resultaat te hebben gezien. Dit geldt ook voor de doop in de Heilige Geest, demonenuitdrijving, waterdoop en het Heilig Avondmaal.

Wat ik hier heb verteld is in kort bestek een samenvatting van zijn boek “De Laatste Reformatie”. Deze term haalt hij overigens van de Reformatie die Maarten Luther veroorzaakte in de 16^e eeuw. Hij heeft grote bewondering voor deze man. En hoewel Maarten Luther opnieuw heeft ontdekt wat de Bijbelse boodschap van genade betekent, vind ik dit moeilijk te begrijpen voor iemand die in het zelfde boek beweert de kerkgeschiedenis te hebben bestudeert. Torben moet op de hoogte zijn van het gruwelijke antisemitisme dat Maarten Luther heeft uitgespuwd. Hij heeft zelfs een compleet pamflet gepubliceerd, getiteld “Over de Joden en hun leugens”. Blijkbaar doet dat er niet toe.

Hieronder ga ik nader in op hetgeen hij in hetzelfde boek te vertellen heeft over de doop.

Om te beginnen noemt hij het dopen van baby's onbijbels. Hij geeft het de term besprenkelen mee. Dit wordt meer gedaan. Persoonlijk vind ik dit wat kort door de bocht, omdat je dan aan de intenties van de kerken waar dit wordt toegepast voorbijgaat. De verklaring heeft bijna iets vijandigs. Maar dat staat even los van Torben.

Torben zegt er het volgende over “*Het dopen (besprenkelen) van de baby's is een belangrijk deel van deze kerk omdat het geld in het laatje brengt. Daardoor is er veel gedoe rond het dopen van baby's, ook al heeft het geen Bijbelse oorsprong. De baby doop, zoals ik het noem, is begonnen in de vierde eeuw. Als je kijkt naar de geschiedenis van de baby doop dan zie je dat het eigenlijk altijd wordt gelinkt aan een kerklidmaatschap en daarom had het dus ook een reden*”. (1)

Dit onderwerp zal altijd een punt van discussie blijven. Zie ook de bespreking van Handelingen 16 : 31 – 34 in het vorige hoofdstuk. Op zich is een discussie niet erg. Zolang hier maar ruimte voor is.

Ik moet over de bovenstaande opmerking nog een kleine opmerking maken. In Denemarken is de Protestantse kerk de staatskerk. Als je als baby bent gedoopt, ben je automatisch lid en moet je ook kerkbelasting betalen. Dit systeem is in Nederland al jaren geleden afgeschaft. Nederland kent tegenwoordig de Kerkbalans.

Over de volwassendoop heeft Torben het volgende te zeggen *“Tegenwoordig is het vervangen door het ‘zondaarsgebed’, gebed voor redding. Hiervoor is geen Bijbelse onderbouwing te vinden”*. (2)

Het klinkt zo stellig, geen gebed voor redding. Hij schrijft er namelijk achteraan *“Iedereen die in de Bijbel Jezus wilde aannemen als Heer werd meteen gedoopt, of het er nu drieduizend waren, overdag of ’s nachts.”* (3)

Klopt dit wel echt? Werd iedere bekeerling ook echt gedoopt? In het hoofdstuk over Paulus heb ik hier al nader onderzoek over gedaan, en hier kwam ik tot andere conclusies. Tot mijn eigen verbazing, overigens.

Eigenlijk is Handelingen 17 : 15 – 34 wel het duidelijkste voorbeeld waarbij er totaal geen aanstalten wordt gemaakt om de doop toe te passen. In andere situaties wordt het de discipelen nog al eens lastig gemaakt, zodat we kunnen zeggen dat er allerlei omstandigheden zijn geweest die hebben belet dat de doop niet werd toegepast. Maar toen Paulus in Athene was, leek er van deze situatie totaal geen sprake te zijn. Hij kon gewoon zeggen wat hij wilde en hij kon gewoon zijn gang gaan. Toch maakte hij totaal geen aanstalten om mensen te gaan dopen.

Torben heeft ook een en ander over de misdadiger aan het kruis te vertellen *“Sommigen zullen zeggen; ‘Hoe zit het dan met de misdadiger aan het kruis, hij werd toch niet gedoopt?’ Het is waar dat hij niet gedoopt werd, omdat de doop van Jezus nog niet bestond. Toen de misdadiger daar aan het kruis hing, was het oude verbond nog in werking. Jezus hing naast de man. De doop symboliseert de dood en de opstanding van Jezus, dit moest op dat moment dus nog in werking treden”*

Bij het lezen van dit stukje tekst komen er bij mij heel veel vragen op. Om te beginnen geeft Torben aan dat de misdadiger aan het kruis niet is gedoopt omdat de doop van Jezus nog niet bestond. Toch staat er in Johannes 4 : 1 – 3 het volgende te lezen *“Toen nu de Heer merkte dat de Farizeeën gehoord hadden dat Jezus meer discipelen maakte en doopte dan Johannes (de Doper) – hoewel Jezus zelf niet doopte, maar Zijn discipelen-verliet Hij Judea en vertrok Hij weer naar Galilea”*.

Voordat Jezus dus aan het kruis was gestorven werd er dus wel degelijk in Zijn Naam gedoopt. Dit waren mensen die waren geroepen tot discipelschap.

Korte eindconclusie. Torben Söndergaard is iemand die een frisse wind heeft laten door de Gemeente. Hij is kritisch over de gang van zaken en gaat voor de vernieuwing. Hoewel hij naar eigen zeggen helemaal teruggaat naar de eerste gemeente. Daar hamert hij sterk op. Hij geeft in zijn boek allerlei input hoe je zelf een dergelijke gemeentevorm kunt opzetten door enkel en alleen te vertrouwen op de Heer.

Wat mij echter verbaast aan het geheel is dat er een beweging aan gekoppeld zit die The Last Reformation heet met, niet al te verrassend, Torben Söndergaard aan het roer. Enerzijds pleit hij voor zelfstandigheid, anderzijds laat hij sterk weten dat zij er toch wel zijn. De gegevens staan ook achterin zijn boek. Tevens geeft hij internetcursussen etcetera. Ik verbaas me er over waar we de afhankelijkheid voor nodig hebben als we geleid worden door de Heilige Geest.

- (1) Torben Söndergaard – De Laatste Reformatie (blz. 65)
- (2) Torben Söndergaard – De Laatste Reformatie (blz. 81)
- (3) Torben Söndergaard – De Laatste Reformatie (blz. 81)
- (4) Torben Söndergaard – De Laatste Reformatie (blz. 81)

Eindconclusie

Er zijn weinig onderwerpen die binnen de Christelijke Gemeente voor zoveel verdeeldheid hebben gezorgd als de doop. Zelfs na het bestuderen van teksten van vaak boeiende persoonlijkheden binnen de westerse kerkgeschiedenis en zelfs van de Rooms Katholieke kerk, kan ik er persoonlijk nog niet de vinger achter leggen waar dat nou precies aan ligt.

Iemand die dit verslag heeft gelezen zal vast wel enigszins lezen hoe ik er tegenaan kijk, maar toch kan dat nog lastig zijn. Want om eerlijk te zijn, ik heb dit onderwerp ook gekozen omdat het een onderwerp is waar ik gewoon mee worstel.

Voor veel Christenen lijkt dit onderwerp wel een uitgemaakte zaak. Men weet precies te vertellen hoe alles in elkaar zit want... Ik dus niet. En daar loop ik dus ook weer tegenaan als ik die geschriften lees. Ik kan overal wel kanttekeningen achter plaatsen.

En misschien is dat nu precies de sleutel van de hele kwestie. Misschien moeten we ons als Christenen een stuk nederiger naar de Heer en naar elkaar opstellen.

In dit kader zou ik graag af willen sluiten met Spreuken 15 : 33 *“De vreze des Heeren is vermaning tot wijsheid, en nederigheid gaat vooraf aan eer”*.

Overigens, deze tekst geldt zeker voor mij!